

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ
ดังนี้

1. การบริหารงานในสถานศึกษา
 - 1.1 การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล
 - 1.2 ขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษา
2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
 - 2.1 ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม
 - 2.2 ประโยชน์การบริหารแบบมีส่วนร่วม
 - 2.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม
 - 2.4 ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. บทบาทและการดำเนินการตามบทบาท
 - 3.1 ความหมายของบทบาท
 - 3.2 การดำเนินการตามบทบาท
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.1 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.2 หน้าที่และบทบาทของสถานศึกษา
 - 4.3 หน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.5 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารงานในสถานศึกษา

1.1 การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

พระราชบัญญัติการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็น โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา. 2546 :13)

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 11) สรุปวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ยังมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชาติ กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาดามวงเงินงบประมาณของสถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบการบริหารการเงินของสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้มาตรา 44 วรรคหนึ่ง และมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้แก่สถานศึกษาเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษา สถานศึกษามีความอิสระ

คลังองค์ความรู้ อำนวยการหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลและของผู้อำนวยการสถานศึกษาตาม กฎหมายการศึกษา ตามการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไป มีดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 12-29)

1. กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

- 1.1 จัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบหรือ การศึกษาตามอัธยาศัย รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบ (มาตรา 15 วรรคสอง)
- 1.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ (ม.24)
- 1.3 จัดการประเมินผู้เรียน (ม.24)
- 1.4 จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางใน ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ม.27 วรรคสอง)
- 1.5 ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันทางสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน (ม.29)
- 1.6 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (ม.30)
- 1.7 บริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารทั่วไป ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ (ม.39)
- 1.8 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.40)
- 1.9 ผู้บริหารเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา (ม.40 วรรค 4)
- 1.10 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำรายงาน ประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน (ม.48)
- 1.11 ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐาน ที่มีข้อมูล เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ สถานศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอก ของ สถานศึกษา (ม.50)

1.12 ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และยกย่องเชิดชู ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (ม.57)

1.13 ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จาก ทรัพย์สินของสถานศึกษาทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็น ทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียม การศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจของสถานศึกษา (ม.59 วรรค หนึ่ง)

1.14 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ม. 65)

1.15 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของ ผู้เรียน (ม.66)

2. กฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

2.1 การผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษา ภาคบังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด (ม.6)

2.2 จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือ มีร่างกายพิการ หรือ ไม่มี ผู้ดูแล หรือ ด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ด้วย รูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม (ม.12)

3. กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

3.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาในสถานศึกษา (ม.39 วรรคหนึ่ง)

3.2 บริหารกิจการสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ทางราชการและของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา (ม.39 (1))

3.3 ประสานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (ม.39 (2))

3.4 เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำ
 นิติกรรม สัญญาของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษา ได้รับตามที่ได้รับมอบ
 อำนาจ (มาตรา 39 (3))

3.5 จัดทำรายงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับกิจการของสถานศึกษา เพื่อเสนอต่อ
 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (ม.39 (4))

3.6 อนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษามาระเบียบที่
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด (ม.39 (5))

3.7 ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการ
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการ
 การอุดมศึกษา เลขาธิการการอาชีวศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย (ม.39(6))

3.8 ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายอำนาจและมอบอำนาจ (ม.44
 และ ม.45)

4. กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.1 ควบคุม ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
 กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขต
 พื้นที่ศึกษากำหนด (ม.27 (1))

4.2 พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทาง
 การศึกษาในสถานศึกษา (ม.27 (2))

4.3 ส่งเสริม สนับสนุน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน
 สถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ม.27 (3))

4.4 จัดทำมาตรฐาน ภาระงานสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทาง
 การศึกษาในสถานศึกษา (ม.27 (4))

4.5 ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและ
 บุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (ม.27 (5))

4.6 ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ก.ค.ศ.
 เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย (ม.27 (6))

4.7 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ กรณี

ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่งหรือขาดคุณสมบัติพิเศษ (ม.49)

4.8 บรรจุแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่งครู และ ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา (ม.53 (4))

4.9 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการออกจากราชการ เนื่องจากมีความประพฤติไม่ดี หรือ ไม่มีความรู้ หรือ ไม่มีความเหมาะสมหรือมีผลการประเมินทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด (ม.56 วรรคสอง)

4.10 สั่งให้ข้าราชการครูที่อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่จะได้รับแต่งตั้งต่อไป (ม.56 วรรคสอง)

4.11 สั่งบรรจุข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว กลับเข้ารับราชการ โดยอนุมัติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด (ม.64)

4.12 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง (ม.68)

4.13 การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ม.71)

4.14 ยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ (ม.75)

4.15 แจ้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการบรรจุให้ทราบถึงภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงาน ระเบียบแบบแผน หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติราชการ บทบาทหน้าที่ของข้าราชการในฐานะพลเมืองที่ดี ตามเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด (ม.74)

4.16 ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาและพัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมตามเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด (ม.79)

4.17 ส่งเสริม สนับสนุนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยการให้ไปศึกษาอบรมดูงาน หรือปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด (ม.81)

4.18 รักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ (ม.82)

4.19 เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้

ผู้อยู่ได้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยและดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมี
 มวลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย (ม. 95 และ ม.68)

4.20 พิจารณาอนุญาตหรือยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกของข้าราชการครู
 และบุคลากรทางการศึกษา (ม.108)

4.21 สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากร
 ทางการศึกษากรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 (ม.110 (4))

4.22 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ
 กรณี

4.22.1 เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ
 (ม.110 (3))

4.22.2 สมัครไปปฏิบัติงานตามความประสงค์ของทางราชการ
 (ม.110 (4))

4.22.3 ขาดคุณสมบัติทั่วไป (ม.110 (4))

4.22.4 ก.ค.ศ.หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีมติว่าเป็นผู้ไม่
 เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตาม
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ม.110 (4))

4.22.5 ทางราชการยกเลิกหรือยุบตำแหน่ง (ม.110 (5))

4.22.6 ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล
 ในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ (ม.110 (6))

4.23 สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีข้าราชการครูและบุคลากร
 ทางการศึกษาถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันสมควรสงสัยห่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติ
 หน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่
 ราชการ สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ กรณีห่อน
 ความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ กรณีห่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติ
 หน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมติที่ ก.ค.ศ. หรือ
 อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา (ม.111)

4.24 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่รับโทษจำคุกโดย คำสั่งของศาลหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ ออกจากราชการ (ม.113)

5. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

5.1 วิเคราะห์ และจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของ
สถานศึกษา

5.2 วางระเบียบ ออกประกาศ และข้อบังคับของสถานศึกษา

5.3 เสนอจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไป

5.4 แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลเพื่อพิจารณาและเสนอ
ความคิดเห็นหรือปฏิบัติการอย่างใดอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
การพิจารณาอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2
ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 20-24)

1. สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลโดยทั่วไปตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา เช่น สามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ
ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ได้เอง เช่น การซื้อขาย แลกเปลี่ยนทรัพย์สิน และการจัดหา
รายได้ของสถานศึกษา อาจเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ และถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ
โดยเฉพาะทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศ รวมทั้งโจทก์และจำเลยในอรรถคดีต่าง ๆ ทั้งคดีแพ่งและ
คดีอาญา นอกจากนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลยังต้องรับผิดชอบในทางแพ่งและรับผิดในทางอาญา
ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายและภายใต้ขอบวัตถุประสงค์ของตนด้วย นอกจากนี้สถานศึกษา
ที่เป็นนิติบุคคลยังมีสิทธิ หน้าที่ ข้อจำกัด และต้องผูกพันตามข้อกำหนดในประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

1.1 มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาเว้นแต่สิทธิและหน้าที่
ซึ่งมีพึงได้เฉพาะบุคคลเท่านั้น ได้แก่ สิทธิในการหมั้น การสมรส การรับบุตรบุญธรรม สิทธิ
และหน้าที่ในครอบครัว เช่น การอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่บุตร ผู้เยาว์ และสิทธิใน

การทำพันธกรรม เป็นต้น

1.2 การแสดงเจตนาหรือความประสงค์ในการทำกิจการใด ๆ ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ย่อมแสดงโดยผ่านทางผู้แทนของนิติบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงเจตนาเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของ

สถานศึกษาไปอย่างไร ย่อมมีผลผูกพันสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 ถ้าประโยชน์ได้เสียของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลขัดกับประโยชน์ได้เสียของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนนิติบุคคลในกิจการอันใดอันหนึ่งก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่เป็นผู้แทนสถานศึกษาในกิจการอันนั้นไม่ได้

2. อำนาจและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานให้บริการสาธารณะของรัฐต้องจัดการศึกษาและกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามหลักการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

2.1 ความเสมอภาค ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำบริการสาธารณะมิได้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่กระทำเพื่อประชาชนทุกคน ดังนั้นประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติหรือได้รับผลประโยชน์จากการบริการสาธารณะอย่างเสมอกัน การจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่งต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคกัน

2.2 ความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะ เนื่องจากการบริการสาธารณะเป็นกิจการที่จำเป็นสำหรับประชาชน หากหยุดชะงักประชาชนผู้ที่ได้รับบริการย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายได้ การจัดการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องมิให้หยุดชะงัก

2.3 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและประโยชน์ของประชาชน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษามีความอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวม ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน ซึ่ง

ดำเนินการบริการสาธารณะนั้นคือ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถทำกิจการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

1.2 ขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 30-73) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษาเป็น 4 งาน ได้แก่ งานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละงานดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

แนวคิด

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถ พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่าง กว้างขวาง

ขอบข่ายภารกิจ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

แนวคิด

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหาร การจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และ การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประ โยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านการงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายภารกิจ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3 การโอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผล
การดำเนินงาน
 - 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 4.1 การจัดการทรัพยากร
 - 4.2 การระดมทรัพยากร
 - 4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์
 - 4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - 4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
 - 5.1 การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2 การรับเงิน
 - 5.3 การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4 การจ่ายเงิน
 - 5.5 การนำส่งเงิน
 - 5.6 การกันเงินไว้เบิกเดี๋ยวนี
6. การบริหารการบัญชี
 - 6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

7.1 การจัดทำฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

7.2 การกำหนดแบบรูปราชการหรือคุณลักษณะเฉพาะและการจัดซื้อ

จัดจ้าง

7.3 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคล

แนวคิด

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีกระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายภารกิจ

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป

แนวคิด

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การบริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษา ต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการศึกษา

ขอบข่ายภารกิจ

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา
3. การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานเครือข่ายทางการศึกษา
5. การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนนักเรียน
10. การรับนักเรียน

11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

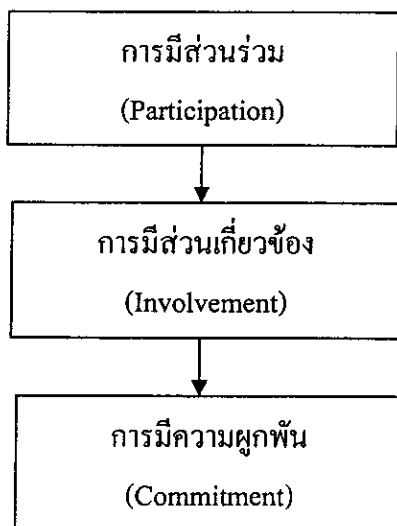
กล่าวโดยสรุป ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลประกอบไปด้วยงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้
 จันทราณี สงวนนาม (2536 : 21) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจูงใจผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กร ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 16) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับรวมพลังของปัญญา ก็คือ การให้บุคคลมีส่วนร่วม ส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ขององค์กร เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันต่อกิจกรรมในองค์กรในที่สุด ซึ่งแสดงตามแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์การ

ธรรมรส โหติคุณุช (2540 : 220) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า

1. การบริหารโดยมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหารใช้ยุทธศาสตร์ระดมกำลังความคิด จิตใจ ให้เกิดพลังทางการบริหาร โดยพฤติกรรมการบริหารที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหาร
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่องค์กรจะได้ทั้ง มือ หัวใจ และความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ตามความคาดหวังทางการบริหาร โดยได้รับการพิสูจน์จากการวิจัยตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดกิจกรรมและให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความหลากหลาย
4. การนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ตัวผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร นิสัยและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์การ

สมยศ นาวิการ (2545 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาของการบริหารที่สำคัญที่สุด อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่ง

อำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารของพวกเขาให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของพวกเขา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในชุมชน เข้ามาร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน หรือสังคมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย กล่าวคือ การเข้าไปมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกำกับติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการรับสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

2.2 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 366) ได้สรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์กร ดังนี้

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้บริหาร สหภาพแรงงานมีความราบรื่นมากขึ้น
3. ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น พนักงานมีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น
4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น พนักงานมีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น
5. การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความง่ายขึ้น ถ้าหากว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น การบริหารจะมีความง่ายขึ้น
6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจทางการบริหารมาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการคิดปัญหา

2.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 365) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่อง การตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการตัดสินใจนั้นประการแรกที่สุดที่ต้องการคือ การกำหนดตามความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่องเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารและประสานงาน เป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. ทฤษฎีความต้องการ

ไพบูลย์ ยอดดิ่ง (2536 : 33) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่เกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นได้ถูกจัดลำดับของความต้อการจากน้อยไปมากเมื่อความต้องการได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะเป็นแรงขับ ทำให้คนเกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของบุคคลเป็น 5 ระดับ ตามความสำคัญดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physical Needs) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการในเรื่องของอากาศ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยจากกรรูกทำร้ายร่างกาย หรือ ถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในสังคม

3. ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้ เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

5. ความต้องการที่จะมีเกียรติ ชื่อเสียง (Self-Actualization) เป็น ความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการด้านนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเอง ให้เป็นไปในแนวทางที่ดี ที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

2. ทฤษฎีบริหารโดยยึดมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) มีแนวคิดจาก หลาย ด้าน ดังนี้

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ เดวิส (Davis) ได้เสนอแนะ การสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมไว้ว่า

2.1.1 จะต้องมีเวลาเพียงพอ เพื่อสร้างบรรยากาศ มีส่วนร่วมก่อนดำเนินการ ตามที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในงาน จะต้องไม่ฝ่าฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวลสมาชิก ผู้ร่วมงานไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องได้

2.1.2 การมีส่วนร่วมในงาน จะต้องไม่ฝ่าฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวล สมาชิก ผู้ร่วมงานไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องได้

2.1.3 หัวข้อของการมีส่วนร่วม จะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์การ หรือบางหัวข้อที่มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกัน หรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ

2.1.4 ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ขยันหมั่นเพียร และมีความรู้ในเรื่องของ การมีส่วนร่วม

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ วีรูม (Vroom) และยัตตัน (Yetton) ได้เสนอแนวทางในการที่จะกำหนดว่าเมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจ วีรูม และ ยัตตันได้เสนอแนะว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ควรจะขึ้นกับธรรมชาติของปัญหา และสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบ และปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ 5 วิธี ตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง 5 วิธี มีดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำดับ

2.2.2 ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง

2.2.3 ผู้บริหารหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะแล้วตัดสินใจเอง

2.2.4 ผู้บริหารปรึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะแล้วตัดสินใจเอง

2.2.5 ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหา แล้วให้กลุ่มตัดสินใจ

3. บทบาทและการดำเนินการตามบทบาท

3.1 ความหมายของบทบาท

ได้มีผู้ให้ความหมายของ กับคำว่า บทบาท ไว้ดังนี้

เทพพนม เมื่อนแมน และสวิง สุวรรณ (2529 : 70) กล่าวว่า โดยทางทฤษฎีแล้ว บทบาทเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมาตรฐานที่คาดหวังว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งเฉพาะอันหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงความปรารถนา และข้อห้ามส่วนบุคคลที่บุคคลนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติในบทบาทนั้น ๆ พฤติกรรมงานหรือบทบาท ไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้โดยง่าย ยังมีองค์ประกอบสำคัญอีกมากมายที่มีผล ต่อพฤติกรรมงานหรือบุคคลยึดถือ องค์กรรूपนัยหรือการบริหาร โดยวางรูปแบบของงานไว้คายตัว การพรรณนาลักษณะของงานและบทลงโทษต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทหรือพฤติกรรมการทำงานของบุคคล

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2536 : 191) กล่าวว่า บทบาทเป็นตำแหน่งหน้าที่ในสถาบันที่ผู้สวมบทบาทจะต้องกระทำ ผู้สวมบทบาทมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ บทบาท

แต่ละบทบาทจะเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เพื่อทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ในสถาบันนั้น ๆ บทบาทเป็นเสมือนตำแหน่งแต่ความหมายกว้างกว่า

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538 : 94-95) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร หมายถึง สิ่งที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งบริหารใด ๆ ถูกกำหนดให้ทำ เรียกว่า บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารในตำแหน่งนั้น ๆ หรือ พฤติกรรมของผู้บริหารที่บุคคลอื่น ๆ คาดหวังว่าผู้บริหารควร หรือต้องแสดงออกให้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่บุคคลนั้นดำรงอยู่

กล่าวโดยสรุป บทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามภารกิจ หน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นมาควบคู่กับตำแหน่งทางสังคมในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง

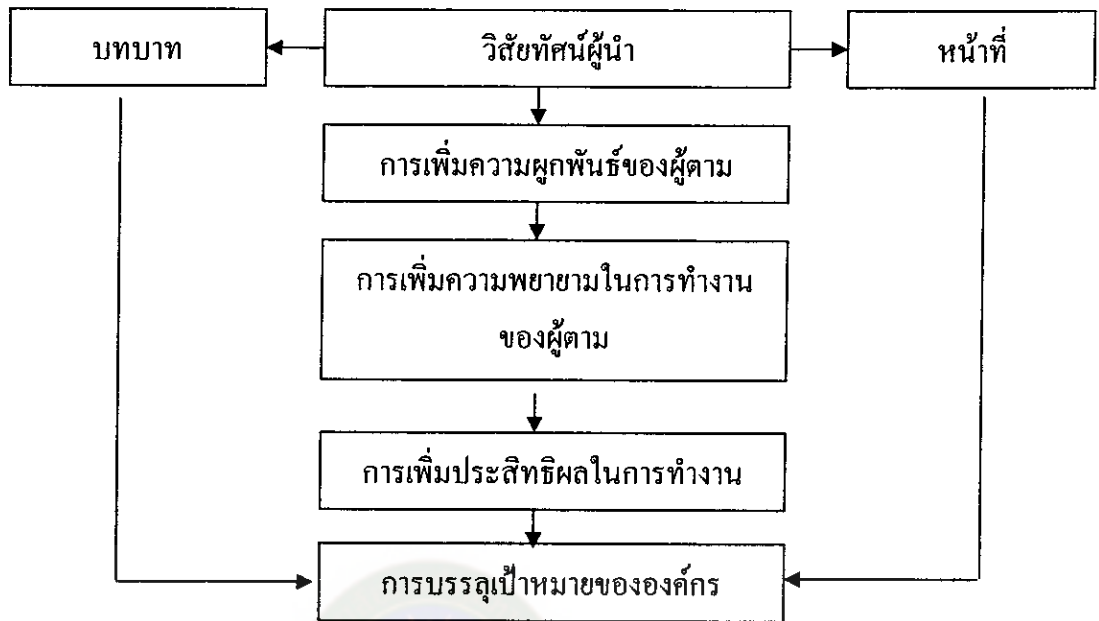
3.2 การดำเนินงานตามบทบาท

ได้มีผู้ให้แนวคิด เกี่ยวกับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ไว้ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529 : 115-116) กล่าวว่า การปฏิบัติงานจำเป็นต้อง มีทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่าง ๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับตน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน

สุนันทา เลहनันท์ (2531 : 189-190) ได้สรุปเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ บทบาททั่วไป พบว่า เทคนิคการวิเคราะห์บทบาทนี้ช่วยให้บุคคลเข้าใจบทบาทของตนเอง ยิ่งขึ้นว่าตนเองมีบทบาทอะไร และผู้อื่นคาดหวังให้บุคคลนั้นมีบทบาทอย่างไร จึงทำให้ การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเทคนิคนี้ช่วยเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารระดับสูงบางกลุ่มที่อาจจะปฏิบัติงานที่ไม่ควรจะเป็นบทบาทของตน ให้ไปปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร โดยรวม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538 : 83) กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร การศึกษานั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากวิสัยทัศน์ ผลของวิสัยทัศน์ย่อทำให้ผู้นำสามารถปฏิบัติ หน้าที่และแสดงบทบาทของผู้บริหารได้อย่างเหมาะสม ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้ตามยอมรับและ มีความผูกพันต่องานและองค์กร ซึ่งย่อมจะทำให้ผู้ตามเพิ่มความพยายามในการปฏิบัติงาน มากขึ้น จึงทำให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 บทธบาทหน้าที่กับการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

กล่าวโดยสรุป การทำงานหรือการปฏิบัติงานตามบทธบาทหน้าที่ใดก็ตาม ผู้รองตำแหน่ง มีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ และตระหนักถึงบทธบาทหน้าที่เป็นอย่างดี และใช้ความรู้ประสบการณ์ที่มีอยู่วิเคราะห์บทธบาทของตนเองให้เกิดความชัดเจน โดยเฉพาะผู้นำองค์กรหรือหัวหน้างาน ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน พร้อมให้คำปรึกษาหรือให้ผู้ร่วมงานสามารถดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานตามบทธบาทหน้าที่ได้ อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานต่อตนเอง และองค์กร โดยส่วนรวม

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : คำนำ) รายงานว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ที่ตั้งอยู่ในชุมชน บทธบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างแท้จริง ในลักษณะเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนทางการศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

(ราชกิจจานุเบกษา. 2546 : 15) มาตรา 38 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 :19-21) รายงานว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรคณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นกรรมการ จึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนที่คาดหวัง และสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้แทนครู เป็นผู้มีความชำนาญในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหา และความต้องการสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งรายงานผลการศึกษาจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรการจัดการศึกษา และเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพความรัก ความศรัทธา

ความภาคภูมิใจ ต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในเขตพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการ ผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิด เปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณามติ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

4.2 หน้าที่และบทบาทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

(ราชกิจจานุเบกษา. 2546 : 13-16) รายงานว่า

มาตรา 35 ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะ โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล

มาตรา 39 ระบุอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ
2. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุม ดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ อาคารสถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการ ได้รับตามที่รับมอบหมาย

4. จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิปัตร์ของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามที่ระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6. ปฏิบัติงานอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขานุการสภาการศึกษา เลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขานุการการอุดมศึกษา เลขานุการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบว่าด้วย การบริหารจัดการ และขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา. 2546 : 1-4) ได้มี สรุปได้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาเกี่ยวกับบุคคลภายนอกให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ และจัดการผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล) เมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์แล้วให้รายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยพลัน
4. ในกรณีที่ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิ ขึ้นทะเบียนหรือดำเนินการทางทะเบียนในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าว ได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา
5. ในกรณีสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบเพื่อดำเนินการแต่งตั้ง

ผู้รับผิดชอบดำเนินการโดยเร็ว

6. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับการกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการพัสดุ ในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบหรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

8. การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. การบริหารเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ ไว้เป็นหลักฐานและให้สรุปการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าว รายงานให้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ

11. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 9-10) ได้กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. จัดตั้งงบประมาณ และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น
4. จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนปรับปรุงและ

พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
6. กำกับ ติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ โครงการและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัยกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด
7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษา และสถานบันอื่นในชุมชน และท้องถิ่น
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและตามที่กฎหมายกำหนด

4.4 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 10-11) สรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. กำกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ 1.กำกับ 2.ส่งเสริม สนับสนุน และ 3.มีอำนาจอื่นตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดซึ่งมีกรอบในการดำเนินงานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 11-12)

1. อำนาจหน้าที่ในการกำกับ หมายถึง การกำกับให้สถานศึกษาดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจหน้าที่ในการกำกับการดำเนินงานของสถานศึกษา หลายคนเปรียบเทียบว่า ทำหน้าที่คล้ายกรรมการกำกับเส้น ในกีฬาฟุตบอล คือ กรรมการกำกับเส้น ไม่ใช่ผู้ตัดสิน และไม่ใช่ตัวนักกีฬาฟุตบอลในสนาม ไม่มีสิทธิเป่านกหวีด ไม่มีสิทธิเตะฟุตบอลในขณะที่มีการแข่งขัน เพราะคนมีสิทธิเป่านกหวีดคือกรรมการตัดสิน คนมีสิทธิเตะฟุตบอลคือนักกีฬาของทั้งสองทีม ส่วนกรรมการกำกับเส้นมีสิทธิ และหน้าที่ในการยกธงเมื่อผู้เล่นไม่ปฏิบัติตามกติกา เมื่อกรรมการกำกับเส้นยกธง กรรมการตัดสินก็จะเป่านกหวีดยุติการแข่งขันชั่วคราวก่อนเริ่มเล่นใหม่ ซึ่งบทบาทนี้คณะกรรมการสถานศึกษาต้องคอยกำกับสถานศึกษา โดยการติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการให้เป็นไปตามกติกา ได้แก่ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และของสถานศึกษาเอง หากสถานศึกษาดำเนินการไม่สอดคล้องหรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษาต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการ หากสถานศึกษายังไม่ดำเนินการ คณะกรรมการต้องเสนอความเห็นไปยังกรรมการตัดสิน (เป่านกหวีด) ซึ่งได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาสั่งการ หรือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสั่งการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

2. อำนาจในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามี

ความเข้มแข็ง บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่
เยาวชนและประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่
ยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น

3. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา อำนาจหน้าที่ส่วนนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจ
หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานเปรียบเทียบได้ดังปรากฏดังตารางที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 11-12)

ตารางที่ 1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>1. ด้านวิชาการ</p> <p>1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศ การเรียนการสอนที่เหมาะสม และ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้ คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ</p>	<p>1. ด้านวิชาการ</p> <p>1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น</p> <p>1.2 ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริม สนับสนุนการจัด บรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่ง เรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและ พัฒนาคุณภาพการจัดการการศึกษาของสถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง</p> <p>1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ จัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา</p>

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ออก ระเบียบ ข้อบังคับประกาศ และแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล</p> <p>ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด</p> <p>4. ด้านการบริหารงานทั่วไป</p> <p>4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตามและประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา</p> <p>4.3 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กำหนด ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 ให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจัดตั้งและค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา</p> <p>2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออก ระเบียบ ข้อบังคับประกาศ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล</p> <p>ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>4. ด้านการบริหารงานทั่วไป</p> <p>4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 รับทราบให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนการศึกษาของกระทรวง สพฐ. สพท. และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงาน สพท. เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สพฐ. สพท. และความต้องการของท้องถิ่น</p>

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>4. ด้านการบริหารงานทั่วไป</p> <p>4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>4. ด้านการบริหารงานทั่วไป</p> <p>4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กำหนด ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 29-41) ได้ให้รายละเอียดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาสถานศึกษา

1.1 ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่อง การวางแผน และการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ

1.2 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการในการจัดทำร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 พิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

2. บทบาทด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2.1 ศึกษา นโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 พิจารณาเห็นชอบแต่งตั้งอนุกรรมการการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
ของสถานศึกษา

2.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี

2.4 ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

2.5 กำกับ ติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

3. บทบาทด้านการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของท้องถิ่น

3.1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการภูมิปัญญา ท้องถิ่นและนำเสนอให้
สถานศึกษาไว้ใช้ข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบในในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาได้สามารถจัดทำกิจกรรมการเรียน
การสอนตามหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทด้านการกำกับและติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

4.1 ศึกษาแนวทางการดำเนินการและปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ
ของสถานศึกษา

4.2 รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
รวมทั้งให้ข้อคิดเห็น

4.3 ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา
สามารถดำเนินการ จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

5. บทบาทด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน

5.1 ร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขต
บริการของโรงเรียน

5.2 ประสานความร่วมมือสร้าง ความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครอง
ของนักเรียนเพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา

5.3 สนับสนุน ช่วยเหลือ เด็กที่ขาดแคลน หรือมีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้ สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

6. บทบาทด้านการส่งเสริมให้การพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อให้ สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

6.1 ศึกษาข้อมูลเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา

6.2 สนับสนุนสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นสื่อเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ

6.3 สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

7. บทบาทด้านการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา

7.1 เสนอแนะ แนวทางในการบริหารจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา

7.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. บทบาทด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาตลอดจนเป็นวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนทุกระดับ รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ

8.1 ร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8.2 ส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านวิชาชีพ ในท้องถิ่น มาให้ความรู้ กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรภายนอก

8.3 สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

9. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

9.1 ประสานกับประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามาร่วมพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และเป็นแหล่งที่จะให้บริการชุมชน

9.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษาและใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน

9.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

10. บทบาทด้านการให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

10.1 รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

10.2 เสนอแนะเพื่อปรับปรุง รายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

11. บทบาทด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบ ตามที่เห็นสมควร

11.1 พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา ให้คณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความจำเป็น และตามความเหมาะสม

11.2 ส่งเสริมและสนับสนุน เป็นที่ปรึกษา ให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

12. บทบาทด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ได้รับมอบหมาย จากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ

12.1 รับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นมอบหมาย

12.2 ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินการในภารกิจที่สถานศึกษา จะต้องปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมาย ให้บังเกิดผลสำเร็จ

4.6 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 ประกอบกับ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ ดังนี้ (2546 : 1)

1. องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 จำนวนกรรมการ

1.1.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวน ไม่เกิน 300 คนลงให้มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน

1.1.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คน ขึ้นไปมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน

1.2 กรรมการประกอบด้วย

1.2.1 ผู้แทนผู้ปกครอง	จำนวน 1 คน
1.2.2 ผู้แทนครู	จำนวน 1 คน
1.2.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน	จำนวน 1 คน
1.2.4 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน 1 คน
1.2.5 ผู้แทนศิษย์เก่า	จำนวน 1 คน
1.2.6 ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือตัวแทนองค์กรศาสนาในพื้นที่	
1.2.7 สถานศึกษาขนาดเล็ก	จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน
1.2.8 สถานศึกษาขนาดใหญ่	จำนวน 2 รูป หรือ 2 คน
1.2.9 ผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.2.9.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก	จำนวน 2 คน

1.2.9.2 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน

1.2.10 กรรมการโดยตำแหน่ง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการ และเลขานุการ

1.2.11 คณะกรรมการสถานศึกษาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน เป็นประธาน กรรมการ

2. การดำรงตำแหน่ง

2.1 วาระการดำรงตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการใน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกแต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

2.2 ประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับการสรรหาและแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างก่อนถึงวาระ ให้อยู่ในตำแหน่ง เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งตนแทน

3. การพ้นจากตำแหน่ง

นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการใน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

3.1 ตาย

3.2 ลาออก

3.3 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ทำให้เสื่อมเสียต่อสถานศึกษาหรือหย่อนความสามารถ

3.4 ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับ กรรมการประเภทนั้น

3.5 พ้นจากการเป็นผู้ปกครองนักเรียนหรือครูครูสำหรับกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนหรือเป็นผู้แทนครูแล้วแต่กรณี

3.6 พ้นจากการเป็นพระภิกษุเฉพาะกรรมการที่เป็นพระภิกษุ

4. คุณลักษณะของผู้มีสิทธิ ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการในคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 คุณลักษณะทั่วไปและลักษณะต้องห้าม

4.1 มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

4.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

4.3 ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

4.4 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

4.5 ไม่เป็นคู่สัญญาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4.6 ไม่มีผลประโยชน์ส่วนได้ ส่วนเสียกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการตามข้อ 6 ให้ผู้นั้นยุติการมีส่วนได้ส่วนเสียก่อนเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ ซึ่งดำเนินการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ

4.2 คุณลักษณะเฉพาะและลักษณะต้องห้าม

4.2.1 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง

4.2.1.1 เป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

4.2.1.2 ไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

4.2.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู

4.2.2.1 เป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4.2.2.2 ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา

4.2.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน

ต้องไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

4.2.4 กรรมการผู้แทนศิษย์เก่า

4.2.4.1 เป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น

4.2.4.2 ไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

4.2.5 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ หรือมี

ผลงานด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.2.5.1 เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาไม่เกิน 3

แห่ง

4.2.5.2 ไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษาหรือที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541 : 268-271) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร เห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยแรกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม กล่าวคือ โครงการเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมจะช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมในการสนับสนุนด้านการเงินเพราะภาวะเศรษฐกิจดี ลักษณะของคนไทย ช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเพราะนิสัยคนไทยชอบ ทำบุญไม่ค่อยปฏิเสธคำขอร้องของผู้อื่น และระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่น กระตุ้นให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน และวัดซึ่งเป็นสถาบันหลักของชุมชน ปัจจัยที่สองเกี่ยวกับชุมชน คือ ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน หากโรงเรียนสร้างความศรัทธากับโรงเรียนได้ เช่น ผลการเรียนดี สอบเข้าสถาบันมีชื่อเสียงได้ ครู อาจารย์เอาใจใส่ต่อเด็ก เป็นต้น จะทำให้ชุมชนมีความศรัทธาต่อโรงเรียน ชุมชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความเป็นเจ้าของ และมีหน้าที่ต่อโรงเรียน ถือว่าเป็นโรงเรียนของเรา ความคาดหวังของชุมชนต่อโรงเรียนจะส่งมอบบุตรหลานของเขาให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพไม่เป็นรองโรงเรียนอื่น และประการสุดท้าย คือ ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน คือ หากผู้บริหารและครู มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ด้อยรับประชาชนเป็นอย่างดี ชุมชนก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ปัจจัยที่สามเกี่ยวกับโรงเรียน กล่าวคือ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ให้เกียรติและให้กำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน เช่น โรงเรียนมีครูเก่า ศิษย์เก่า และปัจจัยเกี่ยวกับผลงานและวิถีปฏิบัติของโรงเรียน เช่น มีชื่อเสียงด้านวิชาการ เรื่องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ลำราญ หาญประเสริฐ (2544 : 95-96) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมแล้วคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี

ส่วนร่วมจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้าน การให้ความเห็นชอบ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่กรรมการมีส่วนร่วมระดับน้อยและกรรมการจากชุมชน มีส่วนร่วมน้อยเกือบทุกด้าน ส่วนกรรมการจากครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมมากเกือบทุกด้าน โดยสรุปแล้วกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนของประชาชนจากองค์กรประกอบต่าง ๆ ยังไม่มีบทบาทเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มากนัก บทบาทในการจัดการศึกษาของชุมชน ยังเป็นกิจกรรมภายในของผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียนเท่านั้น

สุทธิวัฒน์ เททะสังข์ (2545: 157-159) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมเป็น แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมีส่วนร่วมร้อยละ 77.7 ขึ้นไป กิจกรรมที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การติดตามดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุด ร้อยละ 95.7 ส่วนกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ร้อยละ 77.7

2. เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 9 ด้าน ส่วนอีก 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และด้านการปฏิบัติการอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

3. เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จำแนก

ตามกลุ่มตัวแทน 7 กลุ่ม พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันบางกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา กิจกรรมร่วมพิจารณา กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐานคือ กิจกรรมร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของโรงเรียน

ประมวล อักฮาศรี (2547) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอแกลง เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศและสถานภาพแตกต่างกัน ตลอดจนแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 อำเภอแกลง กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 315 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเพศต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านกำกับติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ด้านให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน และด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ควรจัดสวัสดิการ ค่าตอบแทน หรือสวัสดิการอื่น ๆ เช่น เบี้ยเลี้ยงการประชุม งบประมาณ สนับสนุนการอบรมสัมมนา งานวิชาการควรตอบสนองความต้องการของชุมชนและทันต่อความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ควรให้คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาอย่างจริงจัง ควรจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

อายุปาน สยามประโคน (2547) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองกุงศรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานและการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอหนองกุงศรี กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 315 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนครู มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด รองลงมาคือ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนผู้ปกครอง ตามลำดับ

แนวทางการปรับปรุงระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรร่วมกันกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาในระยะ 3-5 ปี เพื่อทราบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการที่สามารถ

ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นควรให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ข้อคิดและข้อสรุปตลอดจนให้ความเห็นชอบ ควร กำหนดระยะเวลาในการประชุมการปฏิบัติงานและการประเมินโครงการร่วมกัน โรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการประชาสัมพันธ์หน่วยงานและผลการ ปฏิบัติงานให้ชุมชนรับทราบ

ดาวิญญา บุญพรมมา (2548) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 จำนวน 252 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหา การปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน วิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล

2. การเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคลไม่ แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแจกทุกคน และควรพาไป ศึกษาดูงาน ตามลำดับ

ธงชัย บุญเรือง (2548) ได้ศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมใน การจัดการจัดการศึกษาของปวงชนในเขตพื้นที่กาฬสินธุ์เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 จำนวน 381 ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชน รายด้าน และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่า สภาพการมีส่วนร่วมด้านการบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนจำแนกตามสภาพทั่วไปและภูมิภาค พบว่า

2.1 สภาพทั่วไป

2.1.1 ประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษาภาคใต้ของ 2 ที่มีสภาพเศรษฐกิจของชุมชนดี ปานกลาง และฝืดเคืองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.1.2 ประชาชนในเขตพื้นที่การศึกษาภาคใต้เขต 2 ที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของชุมชนแบบเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท และชนบท มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ภูมิภาค

2.2.1 ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2.2.2 ประชาชนที่มีอายุ 20-30 ปี 41-50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2.3 ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2.4 ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย รับราชการ และอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท 3,001-5,000 บาท 5,001-8,000 บาท และ 8,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชนทั้งรายด้าน และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่าความคาดหวังใน

การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ

เรวดี ภูถาวร (2548) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน ตลอดจนแนวทางปรับปรุงการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 417 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการ และการมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการและการมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้าน การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ

ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่มากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ การจัดเก็บข้อมูลชุมชนอย่างเป็นระบบ การแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานที่เหมาะสม การอบรม สัมมนา ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแก่บุคลากร การจัดทำเอกสารเผยแพร่ รายงานให้ชุมชนได้รับทราบ

ออกศักดิ์ ชาเก็ม (2548) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 ปีการศึกษา 2547 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาฬสินธุ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 334 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ
2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาฬสินธุ์เขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้าน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดาลานีย์ (Delaney, 2000 : 2349-A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยดัดแปลงจากรูปแบบของ Hirschan โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบทัศนคติของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นคณะกรรมการ โรงเรียนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) มีความแตกต่างในเรื่องวิสัยทัศน์ระหว่างการศึกษาหรือ 2) ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเด็กคนใดคนหนึ่ง และไม่ต้องการให้เกิดการโต้แย้ง 3) ผู้ปกครองที่เป็นนักธุรกิจจะให้ข้อเสนอแนะให้มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

โกลด์ (Godl. 2000 : 233-A) ได้ศึกษากระบวนการทางสังคมที่ชุมชนแห่งหนึ่งริเริ่มขึ้นในโรงเรียนชุมชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาของเมืองฟิลาเดลเฟีย เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองชุมชน และนักการศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ท้องถิ่น ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนมากเป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ไม่ได้ได้รับความสนใจในด้านการเสนอความคิดเห็นจากนักการศึกษา แต่เมื่อได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความตระหนัก ถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การศึกษาแก่บุตรหลาน ดังนั้น การศึกษานี้สรุปได้ว่า การชักนำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงเป็นการทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและช่วยเหลือในการจัดประสบการณ์ในการเรียนการสอนให้กับเยาวชนในท้องถิ่นได้

ออสโตรว์ (Ostrow. 2002 : 6212A) ได้ศึกษาผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการประสบผลสำเร็จของการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของผู้อพยพชาวชาวาลคอร์ดและชาวเกตุวมาลา โดยศึกษาประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญหน้ากับผู้อพยพ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะเข้าใจว่าทำไมผู้ปกครองนักเรียนชาวเอลชาวาลคอร์ดและชาวเกตุวมาลา จึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับมากกว่าผู้อพยพชาติอื่น ๆ ในการศึกษาของบุตรหลานของตน ผู้ปกครองของเขาต้องอดทนต่อความทุกข์ยากอย่างสาหัสก่อนเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกา การเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่และการปรับตัวเข้ากับสังคมอเมริกัน ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ยากลำบากในสงครามกลางเมือง และจากการเดินทางอพยพที่ตรากตรำอย่างหนักมาสู่สหรัฐอเมริกา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมและนำเสนอ พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีบทบาทสำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุน และงานอื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้ และมีปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่อยู่หลายปัจจัย ทั้งในด้านที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น ในด้านการบริหารงานในสถานศึกษาประกอบไปด้วย การบริหารงาน ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่อไป